

VIRTUAL HABRUTA NIGHT

SHAARE ZION

**Tonight's learning is dedicated
Liluy Nishmat Channah Bat Leah A"H**

Reproduced by Habruta Night Booklet with permission of the
copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

Week 62

Topic

THE PROPER ATTIRE TO PRAY

TOPIC DISCUSSION

PART ONE

What is the halacha regarding praying in pajamas?

Can one pray barefoot?

PART TWO

Words of Hizuk

The Power of Prayer

לא שכיחא שברות. אין דרך להשתכר מנע"י לפיכך גומר ויתפלל. אבל
 צליה עשוי להשתכר בסעודתו¹: הבון לקראת אלהיך. התנאה
 לפניו: רמי פוזמקי. ונתן אנפילאות משופים צרגליו. ובלע"ז
 קאלנ"ס: שדי גליבוא. משליך אדרתו מעליו שלא יראה כמשוב:
 ופבר ידיה. חוצק ידיו צאצבעותיו
 מרז"ר צלע"ו כאלס המנטער מאימת
 רצו: חיי עולם. תורה. תפלה
 לורך חיי שעה היא לרפואה לשלום
 ולמוזנות: נגה. איחר: מסרדב.
 ממנהר לעמוד: דיינין מתעטפין
 טולתן כשפותחין דין מאימת
 שכניה² ושלא יפנו ראשן לכאן ולכאן
 ותהא דעתן מיושנת עליהם³: עסיקי
 ואתו. דין אחר וכבר מעוטפים הן
 וכסגמגר אותו דין צא לפניהם דין
 אחר סמוך למנחה הויא התחלתן
 משפתחו צעלי הדין בטענות דהכא
 ליכא למימר משיתעטפו: עמודי.
 שעליית בית המדרש נשען עליהם:
 ח"ש צביהו. מנטערין שלא עסקו
 אותו היום בתורה: תנא אהו חייא
 בר רב. שגדול שבר הדיינים ולא
 יטערו. ולי"ז דאין זה [משמעות] לשון
 לביהו אלא לשון חלש דעמיהו. ולשון
 ח"ש צביהו לשון תענית הוא שלא
 סעדו כל היום. תנא אהו חייא בר רב
 שאין צריכין לישיב ולידון כל היום
 אלא מקצת היום ומה שאמר מן הצקר
 עד הערב מדרש הוא שמשבז הדבר

התם לא שכיחא שברות. וא"ת דבריש פ' בתרא דתענית (דף טו:
 וס) אמרינן שמיט ומספך דכל יומא לא שמיט שברות לא
 גזרינן מנחה ונעילה¹ דשמיט שברות חיישין אלמא גם במנחה שמיט
 שברות וי"ל דהתם לעין נשיאת כפיס שאני דאפילו לא שמה אלא
 רביעית² אסור לישא את כפיו:
מריחותא למיסר המייניה
 ועוד ליקו הכי
 וצ"ל ומשני משום שנאמר הבון
 לקראת אלהיך ישראל³. ולא חיש
 לשנויי קושיל קמיימא מכאן שצריך
 לאזור חלציו כשמתפלל ובמחזור ויערי
 מפרש דטעם דצעינן אזור שלא יהא
 לצו רואה את הערוה⁴ ודוקא להן שלא
 היה להם מכנסים לכך היו צריכים
 לאזור צענת תפלה אצל לדין שיש
 לנו אצנט של מכנסים אין לנו צריכין
 לאזור: **רמי** פוזמקי. מכאן יש
 להוכיח שאין להתפלל יחף אלא בג' צנ'
 באב וי"כ: **אי** איבא דאית איה
 דינא ציע"א. משמע דעדיף דין מתלמוד
 תורה והא דאמר' צפ' בתרא דמ"ק
 (דף יו.) גפי ההוא דטרקיס זיבורא
 ושכיב עיילוהו למערמא דחסדי ולא
 קצלוהו למערמא דדייני וקצלוהו
 התם דדיינין שאין מומחין שפעמים
 נטעין אחר השומד: **דין** אמת
 צאמיתו. לפוקי ד' דין מרומה⁵:
 שאני

התם לא שכיחא שברות הכא שכיחא שברות
 א"נ במנחה כיון דקביעא לה זימנא מירתת
 ולא אתי למפשע ערבית כיון דכולא ליליא
 זמן ערבית לא מירתת ואתי למפשע מתקף
 לה רב ששת מריחותא למיסר המייניה ועוד⁶
 ליקו הכי ולי"ז **"משום שנא"** הבון לקראת
 אלהיך ישראל רבא⁷ בר רב הונא⁸ רמי פוזמקי
 ומצלי אמר הבון לקראת וגו'⁹ רבא¹⁰ שדי גלימיה
 ופבר ידיה ומצלי אמר כעברא קמיה מריה
 אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא כי איכא
 צערא¹¹ בעלמא שדי גלימיה ופבר ידיה ומצלי
 אמר כעברא קמי מריה כי איכא שלמא¹²
 לביש ומתכסי¹³ ומתעטף ומצלי אמר הבון
 לקראת אלהיך ישראל רבא חזייה לרב המנונא
 דקא מאריך בצלותיה אמר¹⁴ מניחין חיי עולם
 ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה
 לחוד וזמן תורה לחוד ר' ירמיה הוה יתיב
 קמיה דר' זירא והוו עסקי בשמעתא נגה
 צלויי והוה קא מסרדב ר' ירמיה קרי עליה
 ר' זירא¹⁵ מסיד אזנו משמוע תורה גם תפלתו
 תועבה¹⁶ **ואתתי** התחלת דין רב ירמיה ורבי

שבת י.

The Gemara records several examples of how the Sages dressed for prayer:

Rava bar Rav Huna would don fine footwear and pray. — **הבון לקראת וגו' — He said** in explanation of this practice: *Prepare to meet etc. [your God, O Israel].*^[7]

Rava would cast off his cloak, clasp his hands and pray. — **אמר בעבדא קמיה מריה — He said** in explanation: One must appear during prayer like a servant before his master.^[8]

Rav Ashi said: **חזינא ליה לרב כהנא — I observed that Rav Kahana would** behave as follows: **כי איבא צערא בעלמא — When there was suffering in the world, שדי** — **he would cast off his cloak, clasp his hands and pray.** **אמר — He said** in explanation: One must appear during prayer like a servant before his master. **לביש ומתכסי ומתעטף , כי איבא שלמא — But when there was peace**

אמר „הבון לקראת“ — he would dress, cover and wrap himself,^[9] **and then pray.** **אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל — He said** in explanation: *Prepare to meet your God, O Israel.*^[10]

Rava once observed Rav Hamnuna prolonging his prayer. **אמר — [Rava] exclaimed:** **שעה שעה — Does one forsake the pursuit of the eternal life and occupy oneself instead with the concerns of the transitory life?!**^[11]

The Gemara explains Rav Hamnuna's behavior:

זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד — the time for prayer is separate from the time for studying Torah.^[12] **והוא סבר — But he maintains that**

A related incident:

R' Yirmiyah was sitting before R' Zeira, ויהו עסקי — and they were involved in a halachic discussion. **ונגה לצלווי — It was becoming late to pray** **והיה קא מסרהב רבי ירמיה — and R' Yirmiyah hastened to stand up.** **קרי עליה רבי זירא — R' Zeira applied the following verse to him:** **„מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה — One who turns his ear from listening to Torah, his prayer as well is loathsome.“**^[13]

Question: May one pray while wearing sandals or while one is barefoot?

Answer: When one prays, they must prepare their environment, clothing, body, and thoughts accordingly, for they are standing before the King of all kings.

Respectable Garments While Praying

The Gemara (Shabbat 9b) derives from the verse "Prepare yourself before your G-d, Israel," that one must dress properly before praying to the King of all kings. One must make sure their clothing is befitting for one standing before a king.

Mode of Dress Depends on One's Place

Based on the above, the Rambam (Hilchot Tefillah 5:5) writes that one should not pray when one's feet are uncovered, for one would not stand before a king or a high official barefoot. The Rambam adds that this depends on "whether the custom in that place is to stand before important people only while wearing shoes," for if this is the case, one may not pray without shoes. However, in a place where people stand before important people even barefoot, one may pray in this manner as well.

The Gemara (Chagiga 13b) states, "It is

שאלה: האם מותר להתפלל עם סנדלים, או כשעומדים יחפים?

תשובה: המתפלל, צריך שיכין מקום ראוי לתפלתו, וצריך שיכין כראוי את בגדיו, גופו ומחשבתו, שהרי הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

לבוש מכובד בתפלה

במסכת שבת (דף ט:) הובאו כמה ענינים, שהכלל המבואר מהם, שמשום "הכון לקראת אלהיך ישראל", על האדם להקפיד על לבושו בשעה שהוא עומד לפני המלך, מלכו של עולם. שהרי האדם עומד בתפלה לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ועליו להקפיד שיהיה לבושו נאה, כעומד לפני מלך.

הלבוש תלוי במנהג

ולפיכך כתב הרמב"ם (בפ"ה מהלכות תפלה הלכה ה), שלא יעמוד אדם ויתפלל ברגלים מגולות, שהרי אין רגילות לעמוד בפני אדם חשוב, שר או מלך, כאשר הרגליים מגולות. והוסיף על כך רבינו הרמב"ם, שהדבר תלוי "אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו לפני גדולים אלא בבתי רגלים", כלומר, במקום שנוהגים תמיד ללכת עם נעליים ("בתי רגליים"), אסור להתפלל בלא נעליים, אבל במקום שנוהגים ללכת יחפים גם בפני אדם חשוב, מותר להתפלל יחפים.

ובגמרא במסכת חגיגה (דף יג:) אמרו "לאו אורח

improper to reveal one's feet before the Master," i.e. before the Almighty Hashem. Maran Ha'Bet Yosef (Chapter 91) explains that it is only improper to reveal one's feet in a place where the custom is to cover them; however, in places where it is common to walk around barefoot, such as in all Middle Eastern countries where it is customary to pray barefoot, this is not prohibited whatsoever, for one would stand this way before important officials as well. Maran explains that all opinions are in agreement with this law.

This is especially true regarding Middle Eastern countries where it was customary to remove one's shoes before entering the synagogue (Responsa of the Rashbash, Chapter 285 and Birkei Yosef, Chapter 151) as a show of respect; in these places, one may pray barefoot. Only in places where people walk around wearing shoes should one not pray barefoot.

Thus, halachically speaking, in a place where people always walk around in sandals, one may pray while wearing sandals. Nevertheless, it is not customary to walk around completely barefoot anywhere nowadays, and it is certainly not customary to stand before an important official while barefoot. One should therefore not pray barefoot even nowadays. There is no difference between one praying alone or along with the congregation (Shabbat 10a) and in any event, one may not pray barefoot.

ארעא לגלויי כרעיה קמיה מריה", כלומר, אין זו מדת דרך ארץ, לגלות את הרגלים לפני האדון, הוא ה' יתברך. ומרן הבית יוסף (סימן צא) הסביר, שאין זו מדת דרך ארץ לגלות את הרגליים, דוקא במקום שרגילים תמיד לכסות את הרגליים, אבל במקום שרגילים לגלות, כפי שרגילים בכל ארצות ערב להתפלל יחפים, אין בכך כלום, שהרי רגילים לעמוד כן בפני הגדולים תמיד. וביאר שכן הדין לכל השיטות.

ובפרט בארצות המזרח שבהם נהגו בהרבה מקומות לחלוץ נעליהם לפני שהיו נכנסים לבית הכנסת, (שו"ת הרשב"ש סימן רפה והחיד"א בברכ"י סימן קנא), והיו עושים כן בדרך כבוד לבית הכנסת, שמוותרים להתפלל יחפים. ורק במקום שנוהגים ללכת תמיד בנעלים, אין להתפלל יחפים.

ולכן גם לנדון השאלה שלפנינו, הדבר ברור, שבמקום שרגילים ללכת תמיד עם סנדלים, מותר להתפלל עם סנדלים. אבל בשום מקום בזמנינו לא נוהגים ללכת יחפים לגמרי, ובודאי שליד אדם חשוב אין המנהג כלל ללכת יחפים. ולכן נראה שאין להתפלל יחפים גם בזמן הזה. ואין חילוק בזה בין מי שמתפלל ביחיד לבין מי שמתפלל בציבור (שבת י.), שבכל אופן אין להתפלל כשהוא יחף לגמרי.

PRAYING IN PAJAMAS

In the previous Halacha we have established that before praying, one must prepare a fitting place, proper attire, and cleanse one's body and thoughts, as the verse in the book of Amos states, "Prepare yourself before your G-d, Israel."

Thus, the *Rambam* (Hilchot Tefillah 5:5) writes that "one must prepare appropriate clothing in order to glorify oneself, as the verse states, 'Bow to Hashem through glorious sanctity.' One should not pray while wearing an apron," (which is not a garment one would wear when standing before an important official), for one must wear respectful clothing while praying.

It is therefore clear that one should not pray while wearing pajamas, for one does not stand even before ordinary people while wearing pajamas, certainly not before important people.

Regarding someone who is ill; we find that our Sages were lenient regarding an ill individual, for instance, although one must pray while standing, *Maran Ha'Shulchan Aruch* (Chapter 94) rules that an ill person who cannot stand as a result of his weakness may pray while lying on his side. Based on this, Hagaon Harav Ovadia Hedaya zt"l writes in his *Responsa Yaskil Avdi* (Volume 8, glosses to Chapter 2) that the same applies regarding clothing and an ill individual need not change his clothing and he may pray in pajamas, as long as the pajamas are adequately clean.

ביארנו בהלכה הקודמת, שהמתפלל, צריך שיכין מקום ראוי לתפלתו, וצריך שיכין כראוי את בגדיו, גופו ומחשבתו, כמו שנאמר בספר עמוס: "הכון לקראת אלהיך ישׂרָאֵל".

ולפיכך כתב הרמב"ם (בפ"ה מהלכות תפלה הלכה ה), על המתפלל "לתקן מلبושו תחלה, ומציין עצמו ומהדר, שנאמר השתחוה לה' בהדרת קדש, ולא יעמוד אדם בתפלה באפונדתו" (שהוא בגד שלא לובשים כאשר עומדים בפני אדם חשוב), מפני שבשעת התפלה יש לעמוד בלבוש מכובד ומסודר.

ולפי זה נראה שבודאי אין לאדם בריא לעמוד בתפלה עם בגד שינה "פיז'מה", שאין הדרך כלל לעמוד בפיז'מה בפני שום אדם, ובודאי שלא בפני אדם חשוב. והמתפלל חייב לעמוד בתפלה כשהוא מהודר ומצויין בלבושו, כמו שפסק הרמב"ם.

ולגבי אדם חולה, כבר מצאנו שהקילו לגביו בענינים אלו, לגבי תפלה, שהרי כל אדם חייב להתפלל כשהוא עומד, ואילו לגבי חולה פסק מרן (סימן צד) שאם אינו יכול לכוין כשהוא עומד מרוב חולשה, רשאי להתפלל כשהוא שוכב על צדו. ולפיכך כתב הגאון רבי עובדיה הדאיה ז"ל בספרו שו"ת ישכיל עבדי (חלק שמיני, השמטות סימן ב), שהוא הדין לגבי בגדים, שאין מחייבים אדם חולה ללבוש בגדים כדי להתפלל, ורשאי להתפלל כשהוא לובש "פיז'מה" ובתנאי שהיא נקייה כראוי.

Summary: One may not pray while wearing pajamas. An ill individual who has difficulty changing his clothes may pray while wearing pajamas, as long as they are clean and unsoiled.

On a nostalgic note, during Maran Rabbeinu Ovadia Yosef's *zt"l* final illness, although he suffered tremendous pain throughout his body, he exerted much effort with the minimal amount of strength he had to recite the *Amida* prayer while standing and while wearing respectable attire. In this way, he would stand and beseech Hashem on behalf of the entire Jewish nation until he unfortunately departed us for the Heavenly Yeshiva. May his soul be bound in the eternal bond and may we soon be reunited with him as we witness the Final Redemption and the Resurrection of the Dead, Amen.

ולסיכום: אסור להתפלל עם בגד "פיז'מה". ולאדם חולה שקשה לו ללבוש בגדים, יש להקל שיתפלל עם בגד פיז'מה, ויקפיד על נקיותה.

ולא נוכל שלא להזכיר את זכרוננו הטהור של מרן רבינו הקדוש רבי עובדיה יוסף זצ"ל, בימי חוליו האחרון, למרות שסבל כאבים עזים בכל גופו, השתדל עד כלות הכוחות לעמוד בתפלת העמידה, והיה לבושו נאה ומסודר, ומעתיר בתפלה על כל ישראל, עד שבעוונות הרבים גבר חוליו ואיבדנו כלי חמדה. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, ויעמוד מליץ טוב לצדקנו, לראות בתחיית המתים, עין בעין בשוב ה' ציון. אמן כן יהי רצון.

THE POWER OF PRAYER

Question: Is it possible to annul a harsh edict decreed upon oneself with the power of prayer?

Answer: The *Mishnah* in *Pirkei Avot* (1:7) states: "Nittai of Arbel said: distance yourself from an evil neighbor, do not befriend a wicked person, and *do not give up during tribulations*.."

The *Rambam* explains that this *Mishna* teaches us that even when one is in the midst of trials and tribulations, they should not give up on praying to Hashem on their behalf, for Hashem's mercy is boundless as the verse states, "Indeed, Hashem's hand is not too short to save and Hashem's salvation comes at the blink of an eye.."

In *Melachim II* (Chapter 20), the verse states regarding *Chizkiyahu*, King of *Yehuda*, who was an extremely righteous king who disseminated Torah among the Jewish nation in extraordinary ways: "In those days, *Chizkiyahu* became deathly ill; *Yeshayahu* son of *Amotz* came to him and said, 'So says Hashem: prepare your household, for you shall die and you shall not live!'"

Yeshayahu the prophet was informing King *Chizkiyahu* that a death sentence was already decreed upon him from Above. The *Gemara* in *Masechet Berachot* (10a) explains that what *Yeshayahu* meant to tell him was, "For you shall die,," referring to death in this world, "And you shall not live,," referring to death in the World to Come.

שאלה: האם כאשר נגזרה על אדם גזירה קשה, הוא יכול לבטל אותה בכח תפלותיו?

תשובה: בפרקי אבות (פרק ראשון משנה ז) שנינו: נתאי הארבלי אומר: הרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע, "ואל תתיאש מן הפורענות".

ופירש רבינו הרמב"ם בפירוש המשניות, שהכוונה בזה, שגם כשאתה נמצא בעיצומה של פורענות, אל תתיאש מלהעתיר בעדך לפני הקדוש ברוך הוא, כי רבים רחמיו, שנאמר "הן לא קצרה יד ה' מהושיע, ותשועת ה' כהרף עין". ואין מעצור לה' מהושיע ברב או במעט.

ובספר מלכים ב' (פרק כ) נאמר לגבי חזקיהו מלך יהודה, שהיה מלך צדיק, והרבה תורה בישראל באופן יוצא מן הכלל: "בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת, וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ הַנְּבִיא, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, כֹּה אָמַר ה', צוּ לְבֵיתְךָ, כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה!"

This means that *Yeshayahu* was telling him that not only was mortal death decreed upon him because of his actions, but he would be eternally punished in the World to Come as a result of his deeds.

King *Chizkiyahu* asked him: "why was it decreed that I be punished to such an extent?," replied: "because you have not brought children to the world." This is because *Chizkiyahu* had not gotten married, for he did not wish to bear children since he saw a divine vision that he would bear wicked children. *Yeshayahu* scolded him: "why are you involving yourself in what Hashem has concealed from you? Do what you were commanded to do!,"

Chizkiyahu answered: "if so, allow me to marry your daughter so that our joint merits may enable us to bear righteous children." *Yeshayahu* the prophet told him: "the decree has already been sealed," meaning that anything you do will be futile at this point.

King *Chizkiyahu* replied: "son of Amotz, finish your prophecy and leave! I have a tradition handed down from my ancestors that even if one has a sharp sword laying on his throat, he should not hold back from requesting Hashem's mercy!,"

כלומר, הנביא ישעיהו הודיע לחזקיה, שכבר נגזרה עליו הגזירה שימות. ובגמרא במסכת ברכות (דף י ע"א) אמרו רבותינו, שכשאמר ישעיהו לחזקיהו "מת אתה ולא תחיה". התכוין לומר לו: מת אתה - בעולם הזה, ולא תחיה - לעולם הבא. כלומר, שלא די בכך שנגזר על חזקיה שימות, אלא שמעשיו גרמו לו כן, וגם לעולם הבא הוא יענש, מחמת מעשיו.

שאל אותו חזקיהו, מאי כולי האי? כלומר, מדוע נענשתי כל כך? אמר לו ישעיהו, משום שלא עסקת בפריה ורביה. שחזקיהו המלך לא נשא אשה, משום שלא רצה שיוולדו לו בנים, כיון שראה ברוח קדשו, שיוולדו לו בנים רשעים. אמר לו ישעיהו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד! כלומר, במה שהסתיר הקדוש ברוך הוא, אין לך עסק, ומה שנצטוית לעשות, הוא רצון ה', וכך עליך לעשות!

אמר לו חזקיהו המלך לישעיהו, אם כן, תן לי לישא את בתך לאשה, ואז אולי תועיל הזכות המשותפת של שנינו, שיצאו ממני בנים צדיקים. אמר לו ישעיהו הנביא: כבר נגזרה עליך גזירה. כלומר, אין תועלת בכל מה שתעשה, כיון שכבר נגזרה הגזירה.

אמר לו חזקיהו המלך: בן אמוץ! כלה נבואתך וצא! כך מקובלני מבית אבי אבא, "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים".

The verse continues: "He turned his face towards the wall; he prayed to Hashem saying: 'Please Hashem! Remember how I have walked before You truthfully and whole-heartedly and how I have done good in Your eyes!' *Chizkiyahu* wept a great weeping."

Immediately afterward, Hashem reappeared to *Yeshayahu* the prophet and told him: "Return to *Chizkiyahu*, the officer of my nation, and tell him: 'So says Hashem, G-d of your father David: I have heard your prayer and seen your tears; I shall heal you! On the third day ascend to the House of Hashem and I shall add fifteen years to your life.'"

Hagaon Harav Shmuel Yaffe explains (in his commentary *Yeffe Mar'eh* on Talmud Yerushalmi Masechet Berachot, Cha. 9) that when *Chizkiyahu* said that he has a tradition "from his ancestors," this refers to King Yehoshafat about whom the verse states (Melachim I, Chapter 22), "And Yehoshafat cried out and Hashem helped him." When *Yehoshafat* waged war against *Aram*, the enemy's cavalry had caught him and had already placed a sword at his throat (see Yerushalmi *ibid.*) at which point he cried out to Hashem and Hashem indeed saved him.

ומיד חזרה'יתברך, נגלה אלישעיהו הנביא, ואמר לו: "שוב ואמרת אל חזקיהו נגיד עמי, כה אמר ה' אלי דוד אביך, שמעתי את תפלתך, ראיתי את דמעתך, הנני רפא לך! ביום השלישי תעלה בית ה', והספתי על ימך חמש עשרה שנה."

ומיד נאמר:

"ויסב את פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' לאמר, אנה ה'! זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלבב שלם, והטוב בעיניך עשיתי, ויבך חזקיהו בכי גדול"

והגאון מהר"ש יפה (בספר יפה מראה על הירושלמי פ"ט דברכות) פירש, שכוונת חזקיהו במה שאמר מקובלני "מאבי אבא", הוא יהושפט, שנאמר בו (במלכים א פרק כב ובדברי הימים פ"ב), "ויזעק יהושפט וה' עזרו". שבזמן מלחמתו עם מלך ארם, תפסו אותו שרי הרכב של ארם, וכבר הניחו על צוארו את החרב (כמו שאמרו בירושלמי שם), ואז זעק יהושפט אל ה', וה' עזרו.

We can learn from here how much we must strengthen ourselves in prayer, for the power of prayer is extremely great and Hashem who hears all prayers will not return a prayer empty-handed.

מכאן נלמד להתחזק בענין התפלה, שכחה גדול לאין שיעור, וה' יתברך שומע תפלה, ולא ישיבו ריקם מלפניו. (ענף עץ אבות).

בהקדמה לספר "נס ההצלה" מובאת המחשה נפלאה מאת מרן רי"ז הלוי זצ"ל, לדברי חז"ל: "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים".

נתאר לעצמנו: אדם הועמד לדין על ידי השלטונות עקב עבירה חמורה, אשר עליה צפוי לו עונש מות. אין כל ספק שאדם זה וקרוביו לא יחסכו כסף ומאמצים כדי לשכור עבורו את טובי הפרקליטים להשתדל בכל כחם לזכות אותו בדין. אמנם, נשכרו עורכי דין בעלי שם, והם פעלו ללא ליאות כדי לזכותו, אך ללא הועיל. יד הקטגורים גברה, ודינו של האיש נגזר למיתה בסיף.

ברור שהאכזבה היתה גדולה, אך הנאשם היה עדיין מלא תקוה. הוא ידע שבפניו עומדות כמה וכמה אפשרויות לביטול הגזירה, ושלב עידוד רב מידיעה זו. כצעד ראשון פנה האיש לבית דין גבוה יותר, כדי לערער בפניהם על פסק הדין. לצורך הדיון המחודש, נשכרו פרקליטים נוספים, והון רב הושקע כדי להציל את הנאשם מהעונש הנורא. אך גם כאן גברה ידם של המשמאילים, ופסק הדין נשאר בעינו.

המצב נעשה קשה יותר, אך עדיין נשאר פתח תקוה, על ידי בקשת חנינה מאת המלך. לצורך זה גוייסו אישים רמי מעלה, שתפקידם היה להמליץ טוב בפני המלך. כמו כן הוצף בית המלכות במכתבים שתארו את מצבה האומלל של משפחת הנאשם, את עתיד ילדיו הרכים, את גורלם המר של אשתו החולה ושל הוריו הזקנים. הכל כדי לעורר רחמים בפני המלך, כדי שיחון את האיש.

משאיחרה תשובת המלך לבוא, הבינו הכל שסיכויי ההצלה קטנים ביותר. אך רוחו של הנאשם עדיין היתה טובה עליו. הוא השתעשע בתקוה קלושה, והמריץ את מקורביו להפעיל כל לחץ אפשרי על השלטונות. אכן הלחץ הופעל; כל מכר וכל ידיד, קרוב ורחוק, אשר להם מהלכים כלשהם אצל אנשי השלטון, התבקשו לנצל את מעמדם ולעשות את כל אשר ביכולתם, למען הצלת הנידון.

אך כל העמל היה לריק. פני המשתדלים הושבו ריקם, גזר הדין נשאר בעינו, והכל שבו מן המערכה במפח נפש. הנידון הוכנס לתא הנידונים למות, להמתין לביצוע גזר הדין. במצב זה היתה התקוה להצלה בבחינת דבר שאינו מסתבר כלל. אולם רוחו של הנאשם, אשר סירב במשך כל הזמן לראות שחורות, עדיין לא נפלה. הוא עדיין נאחז בזיק של תקוה, וציפה לאיזו שהיא הפתעה שתגאל אותו מצרתו. אך גם זיק זה הלך ודעך ככל שקרבה שעת ההוצאה לפועל של גזר הדין.

והנה הגיעה השעה. הממונה על ההוצאה להורג נכנס לתאו של הנידון, ושלף את החרב מנרתיקה. הוא בדק אותה, והיא נמצאה חדה ומושחזת היטב. במעמקי הלב של הנידון פיעמה עדיין תקוה קלושה עד מאד. אולי... אולי... יארע איזה שהוא נס. אולם הבהובי השביבים הקלושים של התקוה נעלמו כאשר החרב הונחה על צוארו. החרב חדה ביותר, רק כחוט השערה מפריד בינו ובין המוות. עתה כבר לא נותרה כל "סיבה", אשר עליה אפשר לטוות חוטים של תקוה. הכל אבוד.

כאן סיים הרב מבריסק את דבריו ואמר: הכל אבוד – כאשר חיים בלי אמונה. אולם לדידו, על רגע זה נאמר: "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים!!" גם בעת כזאת שהכל נראה אבוד, יש להתפלל ולקוות לה' ולבטוח בו, כי עדיין יש תקוה.

In the *Sefer nes ve'hatzala*, there is a wonderful illustration in the name of the Brisker Rov regarding what our rabbis said in the *Gemarah*: "אפילו: על מונחת חדה חרב" *even if a sharp sword is placed by a person's neck, they should not desist from beseeching Hashem's mercy*„. This can be illustrated with a parable. There was once an individual who was summoned to court on the account of serious crimes that were punishable by death. Undoubtedly, the man and his family expended much effort and money finding the most professional lawyers who would stand by his defense. The lawyers toiled tirelessly to justify this man's deeds, but to no avail, the prosecutors were victorious against him. The man was sentenced to death by the sword. The victim was extremely disappointed by his failure. However, he did not despair just yet. With confidence, he decided to object to the verdict of the king. Henceforth, this called for a new court case. Again, the man went to seek the best lawyers who would aid him in this particular case. Once again, the prosecutors overpowered and subdued this man's attempted plan. Finally, with a heart full of hope, the man decided to petition and beseech the king for mercy. Many letters were sent to the king begging him to understand the consequences this man's family would have to endure for eternity and he should please wave his death sentence. "What will be with his wife, children, and elderly parents„? stated the letters. When the king's response was late to arrive, the man understood that his chances of survival were very small. Without a choice, he urged all of his relatives and associates to exert any possible pressure upon the authorities to spare him of his demise. Indeed, the pressure was applied. Unfortunately, all his tactics were for naught, the decree remained in effect. The man was escorted into the execution room where he would once and for all come to his demise. Though the man saw that his chances of survival were extremely small at this point, his spirit of hope and optimism had not yet fallen. However, as the process of execution continued and the sword was sharpened, this spark of faith slowly faded away. The sword was placed upon his neck. At this point, that faint glittering glimmer of hope disappeared as well. Here the Brisker Rov concluded and said: "if one were to live without *Emunah*, it would all be over at this point. However, to us Jews who live with faith, this is the time where our rabbis said never to despair from hope! Even when a situation seems so deteriorated and lost, one must never abandon his spark of *Emunah* and prayer to merit Hashem's mercy."

